

NARODIL SE ZA DNŮ KRÁLE HERODA...

Kázání ze dne 25. 12. 2020

Matouš, kap. 2: Když se narodil Ježíš v Judském Betlémě za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: "Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit." Když to uslyšel Herodes, znepokojil se a s ním celý Jeruzalém; svolal proto všechny velekněze a zákoníky lidu a vyptával se jich, kde se má Mesiáš narodit. Oni mu odpověděli: "V judském Betlémě; neboť tak je psáno u proroka: 'A ty Betléme v zemi judské, zdaleka nejsi nejmenší mezi knížaty judskými, neboť z tebe vyjde věvoda, který bude pastýřem mého lidu, Izraele.'" Tedy Herodes tajně povolal mudrce a podrobně se jich vyptal na čas, kdy se hvězda ukázala. Potom je poslal do Betléma a řekl: "Jděte a pátrejte důkladně po tom dítěti; a jakmile je naleznete, oznamte mi, abych se mu i já šel poklonit." Oni krále vyslechli a dali se na cestu. A hle, hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě. Když spatřili hvězdu, zaradovali se velikou radostí. Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary - zlato, kadidlo a myrhu. Potom, na pokyn ve snu, aby se nevraceli k Herodovi, jinudy odcestovali do své země. Když odešli, hle, anděl Hospodinův se ukázal Josefovi ve snu a řekl: "Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uprchni do Egypta a buď tam, dokud ti neřeknu; neboť Herodes bude hledat dítě, aby je zahubil." On tedy vstal, vzal v noci dítě i jeho matku, odešel do Egypta a byl tam až do smrti Herodovy. Tak se splnilo, co řekl Pán ústy proroka: 'Z Egypta jsem povolal svého syna.' Když Herodes poznal, že ho mudrci oklamali, rozlítil se a dal povraždit všechny chlapce v Betlémě a v celém okolí ve stáří do dvou let, podle času, který vyzvěděl od mudrců. Tehdy se splnilo, co je řečeno ústy proroka Jeremiáše: 'Hlas v Ráma je slyšet, pláč a veliký nářek; Ráchel oplakává své děti a nedá se utešit, protože jich není.' Ale když Herodes umřel, hle, anděl Hospodinův se ukázal Josefovi v Egyptě a řekl: "Vstaň, vezmi dítě i jeho matku a jdi do země izraelské; neboť již zemřeli ti, kteří ukládali dítěti o život." On tedy vstal, vzal dítě i jeho matku a vrátil se do izraelské země. Když však uslyšel, že Archelaos kraluje v Judsku po svém otci Herodovi, bál se tam jít; ale na pokyn ve snu se obrátil do končin galilejských a usadil se v městě zvaném Nazaret - aby se splnilo, co je řečeno ústy proroků, že bude nazván Nazaretský.

Veliký nebo Ukrutný?

Když se Ježíš narodil za dnů krále Heroda... tak začíná dnešní evangelium a my se díky tomu dozvídáme, že Kristův příchod do světa nastal v čase určeném a vymezeném vládou pana krále Heroda. Říkalo se mu Herodes Veliký, anebo taky Herodes Ukrutný. Můžete si vybrat, které z těch dvou přízvisek se Vám zamlouvá víc. Právě tak jsou na dva tábory rozdělení historikové, někteří Heroda považují za předního politika a hybatele dějinami v 1. století před Kristem, jiní v něm vidí především strašlivého tyрана. Patrně záleží na úhlu pohledu podle toho, jestli Vás více zajímají jeho viditelné úspěchy, nebo spíše cesty a způsoby, kterými se ke svým úspěchům prodal.

Herodes byl veliký ve své státnické činnosti. Správně viděl, že budoucnost židovstva může mít dvojí podobu: buď se Židé začlenění do Římské říše a stanou se vědomě její součástí, nebo se z ní sami vyčlení a Římané je jako nepřátele zničí. Herodes Veliký si za cíl položil první možnost, chtěl zachovat židovský národ, kulturu a náboženství a chtěl Palestinu otevřít světu. Investoval do nejposvátnějších míst Judské země: vybudoval mohutný památník nad hrobkou praotců Izraele. Jeruzalémský chrám přestavěl do velkolepé a překrásné podoby. Vládní propaganda ho zobrazovala jako toho, kdo se podobá davidovskému Mesiáši. Zároveň se snažil, aby také světová kultura a náboženství měly v jeho království prostor. Vybudoval významný přístav jménem Caesarea, zasloužil se o rozvoj mnohých měst, která lákala k usazování lidí různých národností. Obrazně řečeno: vedle židovské synagogy postavil helénské divadlo a gymnázium. V neposlední řadě byl Herodes obratným diplomatem. Aby na to všecko měl dostatek peněz, vybíral od svých poddaných zvýšené daně. Tím na lidi uvrhl tíživé břemeno, které mohlo skončit exekucí a otcortvím. Tento fakt nás posouvá od velikosti ke krutosti.

Aby dal císaři na srozuměnou, že je loajálním spojencem a poslušným poddaným Říma, nesnesl Herodes žádnou opozici. Jeho osobní bezpečnost zajišťovalo na dva tisíce elitních vojáků. Měl rozsáhlou síť bezpečnostních služeb, tajnou policii, která vyhledávala a odstraňovala kohokoli, kdo se zdál být jen trochu nebezpečný. A tak se stávalo, že občas někdo beze stopy zmizel. Když byl majetný, tak jeho jmění bylo převedeno do královské pokladny. Všechny demonstrace a nepokoje byly okamžitě mečem umlčeny. Nebylo radno oponovat Herodovi. Bezpečno nebylo ani v jeho vlastním domě. Tu a tam se ztratil někdo z jeho dětí, manželé, nebo tchyní. Touto cestou dosáhl ve své zemi stability, míru, mezinárodní spolupráce a všestranného rozvoje.¹

1 O Herodovi Velikém jsem čerpal z Jindřich Mánek: *Když Pilát spravoval Judsko*. Praha 1980, s. 11-17; dále z https://en.wikipedia.org/wiki/Herod_the_Great

Mudrci a poklona novému králi

Možná si někdo z Vás říká, proč tolik mluvím o Herodovi Velikém. Je to proto, abych nastínil, do jaké doby se Ježíš narodil. A nyní, obeznámeni s tehdejšími poměry, si můžeme připomenout mudrce od východu. Ti se nechali vést hvězdnou oblohou a intuicí. Doputovali do Jeruzaléma a u samotného panovníka se vyptávají na nového krále, jemuž by rádi vzdali hold. Patrně šlo o velmi vzdělané muže, kteří leccos poznali a pochopili na základě studia. Nicméně, oč více byli zdatní ve svém oboru, o to méně zběhlí byli v jiných oblastech: „*Přišli jsme se poklonit právě narozenému králi Židů.*“ Takto nemoudře mluvili cizí mudrci, kteří si nejspíš vůbec neuvědomovali, že tímto slovem předem vyslovují rozsudek o hledaném nemluvnátku. To slovo vzápětí znepokojilo absolutistického panovníka a celý Jeruzalém se hrozil toho, co se teď bude dít.

Král Herodes si zavolal cizí pány k diskrétnímu rozhovoru. A řekl jim: „*Jděte a pátrejte důkladně po tom dítěti; a jakmile je naleznete, oznamte mi, abych se mu i já šel poklonit.*“ A páni mudrci ve své naivitě se dobrovolně dávají do služeb tohoto mocnáře. A když později se stejnou lehkostí se nechají ovlivnit pokynem ve snu a při cestě domů se obloukem vyhnou Jeruzalému i králi Herodovi, začnou se dít hrůzné věci.

Pisatel evangelia byl dobře spraven o tom, co se od starého krále dá čekat. Starý král Židů se v žádném případě nehodlá klanět králi novému. Právě naopak: udělá drsná preventivní opatření, aby se nikomu klanět nemusel. Odskáče to nejmladší generace v Betlémě a okolí. Dodejme už jen, že takové činy pro Heroda Ukrutného nebyly nijak mimořádné a že některá jiná jeho preventivní opatření byla o dost rozsáhlejší.²

Nový král

V evangeliu je Herodes Veliký představitelem starého způsobu kralování a spravování věcí lidských. Když říkám, že jde o starý přístup, neznamená to, že by byl zastaralý. Herodes znal a s úspěchem využíval moderní nástroje a prostředky, některé z nich jsou k nerozeznání od prostředků, jichž užívají režimy a vládcí doby současné či nedávné. Technické výtvarky 21. století se pak podobají politicky neobratným mudrcům, kteří snadno, nevědomky a ochotně se vydávají do služeb starého věku.

Hospodin však uvedl na svět nového krále a s ním začátek nového věku a nových forem spravování lidských záležitostí. My, kteří se klaníme novému králi, se snažíme ve starém světě žít novým způsobem – tak, aby to ladilo ke Kristu. Nedivme se, když okolí nám za naše úsilí možná vůbec tleskat nebude. Starý král Herodes taky netleskal. A ujišťuji Vás, že i po dvou tisíciletích u Krista nalezneme nosné, novátorské a krásné myšlenky.

Immanuel v dobách zlých

Bližíme se k závěru. Když čteme o tom, že Ježíš se narodil za dnů krále Heroda, mějme na mysli, že to byla doba světlá a ponurá zároveň. A evangelium praví, že právě tehdy se čas naplnil. Řečeno slovy proroka: „*Lid, který chodí v temnotách, uvidí velké světlo, nad těmi, kdo sídlí v zemi šeré smrti, zazáří světlo...*“ (Izajáš 9,1) Za dnů krále Heroda se to začalo podivuhodně uskutečňovat. Byl mír a prosperita, ale byl to krvavý mír, byla to prosperita, která judskou zemi přišla nesmírně draho. A právě tehdy přišel na svět ten, jehož jméno je Ježíš, to znamená Hospodin zachraňuje. A další dávné proroctví ho nazývá „*Immanuel, to jest přeloženo: Bůh s námi*“ (Matouš 1,22-23, srov. Iz 7,14).

Bůh je s námi v dobách světlých, jasných. Především pak Hospodin zachraňuje a je s námi v dobách zlých a temných. Přišel Immanuel, přišel ten, jehož jméno je nevyslovitelné, aby byl s námi, aby nás zachraňoval ve dne i v noci, v době, kdy vládne Herodes řečený Veliký i v době, kdy vládne Herodes řečený Ukrutný.

Když kolem zuří blahobyť, nestřídmost, lenost a prázdnota, Bůh je s námi! Když podléháme civilizačním a jiným nemocem, když úpíme pod tíhou konzumního životního stylu, Bůh je s námi! Je s námi, když uprostřed lidnatého kraje jsme osamocení. Bůh je s námi, když ztrácíme úzkou stezku spravedlnosti. On je s námi, když v temnotě strachu a smrti vyhlížíme světlo života. Hospodin nám svítí na cestu a zachraňuje.

---

2 Tak píše Jiří Mrázek: *Evangelium podle Matouše*. Praha 2011, s. 30.